

Sygn. akt: I C 315/23 upr

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2023 r.

Sąd Rejonowy w Kętrzynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Izabela Maruchacz
-----------------	--------------------------

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 2 października 2023 r. w K.

sprawy z powództwa (...) S.A. z siedzibą w W.

przeciwko Z. J.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego Z. J. na rzecz powoda (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 1.987,00 zł (jeden tysiąc dziewięćset osiemdziesiąt siedem złotych) wraz z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 24.04.2023 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałej części powództwo oddala;

III. zasądza od pozwanego Z. J. na rzecz powoda (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 491,20 zł (czteryście dziewięćdziesiąt jeden złotych i dwadzieścia groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za okres od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. wyrokowi w punktach I i III nadaje rygor natychmiastowej wykonalności.

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 24 kwietnia 2023 r. powód (...) S.A. z siedzibą w B. wniósł o zasądzenie od pozwanego Z. J. kwoty 9 368,42 zł wraz z odsetkami umownymi za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu żądania wskazano, że zgodnie z postanowieniami regulaminu świadczenia usług drogą elektroniczną, powód zawarł z pozwanym umowę pożyczki gotówkowej o numerze (...). Tożsamość pozwanego oraz wola zawarcia umowy pożyczki została potwierdzona poprzez rejestrację na internetowej platformie usług powoda, o której mowa w regulaminie świadczenia usług drogą elektroniczną. Zgodnie z umową całkowita kwota do zapłaty wyniosła 12 852 zł i miała zostać wpłacona w 36 ratach po 357 zł. każda z rat. Suma wszystkich środków pieniężnych, które powód udostępnił pozwanemu w wykonaniu umowy pożyczki wynosi 5 500 zł, natomiast całkowity koszt pożyczki wynosi 7 352 zł. Z uwagi na brak realizacji przez pozwanego postanowień umowy pożyczki powód wezwał pozwanego do zapłaty zaległości, a następnie pismem z dnia 27.12.2022 r. wypowiedział łączącą strony umowę pożyczki. Do dnia wypowiedzenia umowy pożyczki pozwany wpłacił na rzecz powoda kwotę 3 513 zł. Roszczenie stało się wymagalne 27.01.2023 r.

Pozwany Z. J. nie złożył odpowiedzi na pozew i nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 16.12.2021 r. powód (...) S.A. z siedzibą w W. (pożyczkodawca) oraz pozwany Z. J. (pożyczkobiorca) za pomocą środków porozumiewania się na odległość zawarli umowę pożyczki nr (...). Zgodnie z umową całkowita kwota pożyczki wyniosła 5 500 zł, natomiast całkowita kwota do zapłaty przez pożyczkobiorcę 12 852 zł. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania wyniosła 91,74 %. Zgodnie z zapisem 1.4 umowy, pożyczkobiorca w związku z udzieleniem pożyczki został zobowiązany do poniesienia następujących opłat: opłaty przygotowawczej w wysokości 150 zł oraz prowizji pożyczkodawcy w wysokości 5350 zł. Całkowity koszt pożyczki został określony na 7 352 zł. Spłata pożyczki została rozłożona na 36 równych miesięcznych rat w kwotach po 357 zł. Pozwany dokonał wpłat na łączną kwotę 3 513 zł. W związku z zaprzestaniem spłat i zaleganiem w spłacie rat wymagalnych, powód pismem z dnia 28.11.2022 r. wezwał pozwanego do zapłaty zaległości w terminie 7 dni. Następnie powód pismem z dnia 27.12.2022 r. wypowiedział umowę pożyczki. Pozwany nie dokonał kolejnych wpłat na rzecz powoda.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów przedłożonych przez powoda w szczególności umowy pożyczki z załącznikami k. 5-9, regulaminu świadczenia usług droga elektroniczną k. 10-11, potwierdzenia przelewu k. 14, potwierdzenia zawarcia umowy k. 12, protokołu z weryfikacji biometrycznej k. 13, wezwania do zapłaty k. 15-16, wypowiedzenia umowy pożyczki k. 17, zakładki P. wraz z zestawieniem wpłat pozwanego k.18, które nie były przez strony kwestionowane, nie budziły też zastrzeżeń Sądu co do ich wiarygodności.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie w części.

Powód domagał się zasądzenia od pozwanego kwoty 9 368,42 zł z odsetkami umownymi za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Dochodzona pozewm należność wynika z wiążącej strony umowy pożyczki z dnia 16.12.2021 r. zawartej za pomocą środków porozumiewania się na odległość.

Umowa o kredyt konsumencki zawierana na odległość to taka umowa, która spełnia warunki przewidziane w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta. Jest to zatem umowa, którą kredytodawca zawiera z konsumentem w ramach zorganizowanego systemu zawierania umów na odległość, bez jednoczesnej fizycznej obecności stron, z wyłącznym wykorzystaniem jednego lub większej liczby środków porozumiewania się na odległość do chwili zawarcia umowy łącznie.

Przepis art. 29 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim określa wymogi formalne umowy o kredyt konsumencki. Umowa taka powinna być zawarta w formie pisemnej, chyba że odrębne przepisy przewidują inną szczególną formę. Wymóg wprowadzony w tym przepisie może być odczytywany przede wszystkim przez pryzmat art. 78 kc jako wskazanie na zwykłą formę pisemną. Oznacza to, że – przynajmniej prima facie – wymóg wprowadzony w art. 29 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim może być odczytywany jako zastrzeżenie zwykłej formy pisemnej, rozumianej zgodnie z art. 78 kc. W literaturze silnie reprezentowane jest jednak stanowisko o konieczności interpretowania art. 29 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim w sposób szerszy, niż wynikałoby to z tradycyjnego utożsamienia "formy pisemnej" z art. 78 kc. Rozstrzygającym argumentem w tym zakresie pozostaje treść art. 10 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z 23.4.2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.Urz. UE L Nr 133 z 22.5.2008 r., s. 66 ze zm.), zastrzegająca dla umowy kredytu, alternatywnie, zwykłą formę pisemną lub posłużenie się innym trwałym nośnikiem. Biorąc pod uwagę całkowity charakter harmonizacji oraz brak pozostawienia ustawodawcy krajowemu opcji implementacyjnej, wykładnia art. 29 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim powinna być dokonywana zgodnie ze źródłową dla niej regulacją prawa unijnego, a w konsekwencji konieczne jest odczytanie zastrzeżonego w niej wymogu pisemności w sposób rozszerzający (por. Komentarz do ustawy o kredycie konsumenckim red. Osajda 2018, wyd. 2)

Wymaganie, jakie wynika z art. 29 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim, trzeba interpretować przede wszystkim jako nakaz – skierowany do kredytodawcy – sporządzenia dokumentu obejmującego treść oświadczeń woli złożonych przez kredytodawcę oraz konsumenta i utrwalenia tego dokumentu w odpowiedniej formie. Wykładnia językowa art. 29 ust. 1 w/w ustawy sugeruje, że minimalną formą umowy o kredyt konsumencki jest forma pisemna, chyba że przepisy odrębne przewidują inną formę szczególną. Istotne argumenty przemawiają jednak za stanowiskiem, aby – oprócz formy pisemnej – dopuścić formę „trwałego nośnika” (zdefiniowanego w art. 5 pkt 17w/w ustawy). W szczególności przekonuje o tym wykładnia pronunijna. Art. 10 ust. 1 dyrektywy (...) jednoznacznie stanowi, że umowy sporządza się w formie papierowej lub na innym trwałym nośniku. Ponadto stanowisko to wspiera wykładnia celowościowa. Aby zapewnić odpowiednią ochronę interesom konsumenta nie jest konieczna wyłącznie forma pisemna. Do ochrony takiej wystarczy zastosowanie trwałego nośnika. Wykładnia ta uwzględnia aktualne uwarunkowania społeczno-gospodarcze, które wynikają z postępu technicznego oraz potrzeb gospodarki elektronicznej, w szczególności odnośnie do umów zawieranych na odległość (por. Tomasz Czech Komentarz do art.29 ustawy o kredycie konsumenckim).

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty należy uznać, że umowę o kredyt konsumencki można zawrzeć zarówno w formie pisemnej (z własnoręcznymi podpisami), jak i na innym trwałym nośniku. W myśl powyższej interpretacji – nie jest konieczne opatrzenie dokumentu umowy przez strony własnoręcznym podpisem albo podpisem elektronicznym. Forma, jakiej wymaga art. 29 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim (z uwzględnieniem wykładni pronunijnej oraz celowościowej), jest zachowana również wtedy, gdy treść oświadczeń woli spisano na dokumencie papierowym, ale nie zamieszczono pod nim własnoręcznych podpisów albo umieszczono faksymile lub innego rodzaju podpis powielony mechanicznie. Stosownie do pronunijnego oraz celowościowego kierunku interpretacji komentowanego przepisu dopuszczalne są różnorodne sposoby dochowania wymaganej formy przy zawieraniu umowy o kredyt konsumencki. Sposobem takim może być m.in. złożenie oświadczeń woli przez strony za pomocą środków porozumiewania się na odległość (np. telefonu, poczty elektronicznej), a następnie spisanie postanowień umowy na papierowym dokumencie (np. w postaci wydruku komputerowego), bez własnoręcznych podpisów.

W niniejszej sprawie do przedłożonej przez powoda umowy pożyczki mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 12.05.2011 r. o kredycie konsumenckim, która dopuszcza zawieranie umowy o kredyt konsumencki (w tym umowy pożyczki) za pomocą środków porozumiewania się na odległość. Umowa pożyczki łącząca strony, została zawarta w dniu 16.12.2021 r. na okres 36 miesięcy. Całkowita kwota pożyczki wynosiła 5 500 zł, całkowita kwota do zapłaty przez pozwanego jako pożyczkobiorcę wynosiła 12 852 zł. Na podstawie umowy pozwany był zobowiązany do poniesienia kosztów opłaty przygotowawczej – 150 zł i prowizji – 5 350 zł. W sumie opłaty dodatkowe wyniosły łącznie 5 500 zł. Wskazuje to, iż suma poza odsetkowych kosztów kredytu mieściła się w limicie określonym w art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim.

W niniejszej sprawie powód wykazał istnienie stosunku podstawowego – zawarcie przez pozwanego z powodem umowy pożyczki wskazanej w pozwie. Wykonanie tej umowy nie było przez pozwanego kwestionowane. Nie była w sprawie sporna wysokość wpłat dokonanych przez pozwanego z tytułu zaciągniętej pożyczki określona przez powoda na kwotę 3 513 zł (pozew k.3v, zestawienie wpłat k. 18)

Powód wykazał również, iż wierzytelność wynikająca z w/w umowy pożyczki stała się w całości wymagalna w dniu 27 stycznia 2023 r. na skutek wypowiedzenia umowy pożyczki .

Niemniej jednak wskazać należy, że sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowy wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich mają nieuczciwy charakter, a także do tego, aby dokonawszy takiego badania, zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą , o ile sąd ów posiada niezbędne ku temu informacje dotyczące stanu prawnego i faktycznego (podobnie wyroki: z dnia 21 kwietnia 2016 r. , R. i R., C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo, z dnia 21 grudnia 2016 r. 2016 r. ., G.N. i in. , C-154/15, C- 307/15 i C – 308/15, EU : C:2016:980, pkt 58)

W ocenie Sądu w łączącej strony umowie zostały zawarte przez powodową spółkę klauzule abuzywne.

Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Stosownie do treści art. 385¹ § 2 kc jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. § 3 cytowanego przepisu stanowi natomiast, iż niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przyjętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

W niniejszej sprawie bezspornym jest, iż pozwany miał przymiot konsumenta. Odnosząc się do pojęcia „główne świadczenia stron” wskazać należy, iż pojęcie to należy rozumieć wąsko i odnieść do essentialia negotii umowy, a więc takich jej elementów konstrukcyjnych, bez których uzgodnienia nie doszłoby do zawarcia umowy pożyczki. Chodzi więc o klauzule regulujące świadczenia typowe dla danego stosunku prawnego, stanowiące te jego elementy, które konstytuują istotę danego porozumienia. Mając na względzie treść art. 720§1 kc stwierdzić należy, iż prowizja od pożyczki nie jest świadczeniem głównym stron umowy pożyczki.

W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że zapisy umowy nakładające na pozwanego obowiązek zapłaty opłat dodatkowych w tym w szczególności opłaty przygotowawczej i prowizji nie zostały z pozwanym uzgodnione indywidualnie. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 3 kc niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W piśmiennictwie wskazuje się, że postanowieniami indywidualnie uzgodnionymi będą tylko takie, które były w sposób rzeczywisty negocjowane lub włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez konsumenta. Dla oceny umowy stron w kontekście nieważności postanowień umowy istotne jest również porównanie wartości świadczenia, które ze względu na wysokość ustalonej prowizji pożyczkodawca zamierzał uzyskać ze świadczeniem, jakie pozwany otrzymał w wyniku jej zawarcia.

Na gruncie niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż zapisy umowne przewidujące obowiązek zapłaty dodatkowych opłat przez pozwanego w wysokości 100 % udzielonej kwoty pożyczki nie były indywidualnie uzgodnione z pozwanym. Przedmiotowe opłaty zostały określone we wzorcu umowy, przedłożonym stronie pozwanej do podpisu. Żaden punkt umowy łączącej strony nie wyjaśnia, w jaki sposób zostało obliczona prowizja czy też wysokość opłaty przygotowawczej. Treść umowy wskazuje natomiast, że wysokość opłaty przygotowawczej i prowizji została ustalona w sposób automatyczny, niezajdujący odniesienia do kwoty udzielonej pożyczki. Wskazać przy tym należy, iż stosownie do treści art. 385¹ § 4 kc ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Zatem to na stronie powodowej spoczywał ciężar wykazania, że postanowienia nakładające na pozwanego obowiązek zapłaty prowizji i dodatkowych opłat zostały uzgodnione indywidualnie. Powód w niniejszej sprawie okoliczności tej nie udowodnił.

Kolejnym warunkiem uznania za abuzywne danego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc jest kształtowanie przez sporne postanowienie umowne praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, przy czym na skutek tej sprzeczności musi dojść do rażącego naruszenia jego interesów. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, iż istotą dobrego obyczaju jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka, sprzeczne z obyczajami będą więc takie działania, które zmierzają do niedoinformowania, dezinformacji, wykorzystania naiwności lub niewiedzy klienta. Natomiast termin „interesy konsumenta” należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale również przy uwzględnieniu aspektu zdrowia konsumenta i jego bliskich oraz dyskomfortu konsumenta, spowodowanego takimi czynnikami jak strata czasu, dezorganizacja życia, niewygodna, nierzetelne traktowanie, przykrości, naruszenie prywatności, doznanie zawodu, itd.

W ocenie Sądu nałożenie na pozwanego opłat – opłaty przygotowawczej w kwocie 150 zł i prowizji w kwocie 5 350 zł, które równe są kwocie udzielonej pożyczki jest rażącym naruszeniem dobrych obyczajów, rzetelności kupieckiej i uczciwości, przy czym godzi w interes finansowy pozwanego jako konsumenta.

W tym zakresie należy podkreślić, iż skutkiem uznania klauzuli za abuzywną nie może być jej częściowa bezskuteczność ani „ miarkowanie” abuzywności. Brak mocy wiążącej dotyczy całości klauzuli niedozwolonej, nie jest więc dopuszczalne uznanie, że jest ona skuteczna w zakresie w jakim nie naruszałaby kryterium określonego w art. 385¹ § 1 kc. W szczególności wnioski o częściowej bezskuteczności postanowień uznanych za abuzywne nie wypływa z art. 385¹ § 2 kc. Przepis ten przewiduje jedynie, że jeżeli postanowienia umowy zgodnie z §1 nie wiążą konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Prawidłowa wykładnia powołanego przepisu prowadzi do wyeliminowania całej klauzuli, a nie ograniczeniu zakresu jej obowiązywania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 lipca 2-18 r. VACa 542/17, wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 1 marca 2019 r., IX Ca 259/19).

W konsekwencji stwierdzić należy, iż umowa pożyczki wskazana w pozwie jako stosunek podstawowy wiążący strony jest ważna. Natomiast postanowienia umowy w zakresie opłat dodatkowych – opłaty przygotowawczej w kwocie 150 zł, oraz bardzo wysokiej prowizji - w kwocie 5 350 zł jako nieważne nie są dla strony pozwanej wiążące.

Pozwany nie był zatem zobowiązany do spłaty na rzecz wierzyciela kwoty 5 500 zł jako opłat dodatkowych – opłaty przygotowawczej i prowizji. W konsekwencji był on zobowiązany jedynie do zwrotu kwoty udzielonej pożyczki w wysokości 5 500zł oraz wskazanych w umowie odsetek. Pozwany nie kwestionował dokonania spłaty pożyczki w wysokości wskazanej przez powoda w łącznej kwocie 3 513 zł.

Tym samym powodowi nie należy się zwrot kwoty 5 500 zł odpowiadającej wysokości opłat dodatkowych wskazanych w umowie – tj. opłaty przygotowawczej w kwocie 150 zł, oraz prowizji w kwocie 5 350 zł , które w ocenie Sądu wynikają z niedozwolonych postanowień umownych i są w konsekwencji niewiążące pozwanego.

Jednocześnie z uwagi na brak odpowiednich danych nie jest możliwe ustalenie przez Sąd wysokości odsetek należnych powodowi od kwoty udzielonej pozwanemu pożyczki (5500 zł). W tej sytuacji całą uiszczoną przez pozwanego dotychczas kwotę 3 513 zł należało zaliczyć na poczet spłaty kapitału pożyczki wynoszącego 5 500 zł. Powodowi należy się zatem kwota 1 987 zł jako pozostała do zapłaty przez pozwanego kwota z tytułu udzielonej pożyczki.

Wskazać przy tym należy, iż nie można było w przedmiotowej sprawie uznać, że pozwany nie przedstawiając swojego stanowiska w rzeczywistości uznał powództwo. Powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego, winien przejawiać staranność w wykazaniu zasadności powództwa. Brak merytorycznego zaprzeczenia jego twierdzeń przez pozwanego nie zwalniał go od wykazania podstawowych okoliczności wskazujących na zasadność żądania. Sąd jest zobligowany do uznania twierdzeń powoda przy bezczynności pozwanego jedynie w przypadku braku wątpliwości co do zasadności pozwu.

Rozstrzygając o żądaniu pozwu co do zasądzenia od dochodzonej przez powoda kwoty odsetek umownych za opóźnienie Sąd miał na względzie, iż zgodnie z treścią art. 481 § 1 kc jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy (art. 481 §2 kc). Wysokość odsetek umownych, o których zasądzenie wnosił powód, wynika z łączącej strony umowy pożyczki – pkt 3.1 i nie przekracza odsetek maksymalnych.

W konsekwencji Sąd uwzględnił powództwo w części zasądzając od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1 987 zł z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 24.04.2023 r. do dnia zapłaty (punkt I wyroku), zaś w pozostałej części powództwo jako nieuzasadnione Sąd oddalił (punkt II wyroku).

O kosztach procesu Sąd orzekł stosownie do treści art. 100 kpc stosunkowo je rozdzielając. Koszty procesu poniesione przez powoda wynoszą 2.317 zł (opłata od pozwu 500 zł, koszty zastępstwa procesowego 1.800 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł, powód wygrał proces w 21,20 %, wobec czego pozwany zobowiązany jest do zwrotu powodowi kwoty 491,20 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt III wyroku).